

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ**

**ДНІПРОВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЕНЕРГЕТИЧНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

ПОЛОЖЕННЯ

**про здобуття фахової передвищої освіти за дуальною формою
навчання у Дніпровському фаховому коледжі енергетичних та
інформаційних технологій**

Затверджено
педагогічною радою
протокол №01 від 31.08.2023
Введено в дію наказом
директора
від 31.08.2023 №71-аг

Положення про здобуття фахової передвищої освіти за дуальною формою навчання у Дніпровському фаховому коледжі енергетичних та інформаційних технологій». Дніпро, ДФКЕІТ, 2023.

Укладачі:

Юлія ГОРИСЛАВЕЦЬ, завідувач навчально-виробничої практики;

Валентина БОНДАРЕНКО, заступник директора з навчальної роботи;

Василь НОСОВ, завідувач майстернями.

Розглянуто і схвалено на засіданні методичної ради (Протокол № від « » серпня 2023 р.), педагогічної ради ДФКЕІТ (Протокол № від « » серпня 2023 р.) та введено в дію наказом директора ДФКЕІТ № від « » серпня 2023 р.

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Це Положення визначає особливості дуальної форми здобуття фахової передвищої освіти у Дніпровському фаховому коледжі енергетичних та інформаційних технологій (далі – Коледж).

1.2 Положення про здобуття фахової передвищої освіти за дуальною формою навчання у Дніпровському фаховому коледжі енергетичних та інформаційних технологій (далі – Положення) розроблене відповідно до Законів України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про зайнятість населення»; Кодексу законів про працю, Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, наказ МОНУ №1296 від 15.10.2019 "Щодо запровадження пілотного проекту в закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти", наказу МОН № 426 від 13.04.2023 «Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти» та іншими нормативно-правовими актами.

1.3 У Положенні додатково, окрім загальнодержавної нормативної бази, використано, проаналізовано (за необхідності - інтерпретовано відповідно до особливостей діяльності Коледжу) інформацію з відкритих джерел електронних ресурсів - сайтів (включаючи нормативну базу) вітчизняних закладів освіти, національних та міжнародних установ і асоціацій, рекомендації Міністерства освіти і науки України, рекомендації для закладів фахової передвищої освіти і не є оригінальним текстом.

1.4 Дуальна форма здобуття фахової передвищої освіти у Дніпровському фаховому коледжі енергетичних та інформаційних технологій – це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання в Коледжі та в інших суб'єктах освітньої діяльності (далі – заклади освіти) з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях (далі – роботодавці) для оволодіння програмними результатами навчання, формування практичних умінь і навичок та набуття певної кваліфікації.

1.5 Основним завданням дуальної форми здобуття фахової передвищої освіти є підвищення якості підготовки фахівців, які формують основу трудового потенціалу для інноваційного розвитку економіки, відповідно до сучасних вимог ринку праці і потреб роботодавців шляхом:

модернізації змісту та способів реалізації практичної складової освітнього процесу;

підвищення умотивованості здобувачів освіти до навчання;

посилення ролі роботодавців у системі підготовки фахівців на всіх етапах – від участі у формуванні змісту освітніх програм до оцінювання результатів навчання;

підвищення конкурентоздатності випускників закладів освіти, скорочення періоду їх адаптації до професійної діяльності, сприяння підвищенню рівня зайнятості молоді;

сприяння інтегруванню освіти, науки і практичної діяльності в усіх галузях економіки завдяки тісній співпраці та прискореному обміну знаннями та інноваціями.

1.6 Дуальна форма здобуття освіти спрямована на адаптацію здобувача освіти до першого місця роботи, яке відповідає його освітній спеціальності та кваліфікації. Спільним завданням Коледжу і підприємства є набуття здобувачем освіти практичних компетентностей, які дадуть йому змогу швидко адаптуватися до умов

професійної діяльності.

1.7 Дуальна форма здобуття освіти передбачає часткове перенесення процесу формування програмних компетентностей і результатів навчання в умови професійної практичної діяльності. Водночас частина обсягу освітньої діяльності, замість аудиторної та самостійної роботи, відбувається у формі навчання на робочому місці (робочих місцях) з відповідним перерозподілом навчального навантаження здобувача освіти в межах освітніх компонентів.

1.8 Навчання на робочому місці (робочих місцях) здійснюється шляхом виконання трудових функцій відповідно до трудового договору. Виконання освітньо-професійної програми за дуальною формою може передбачати навчання здобувача освітнім зі зміною робочих місць у роботодавця або його навчання на робочих місцях у кількох роботодавців.

1.9 У цьому Положенні терміни вживаються в таких значеннях:

координатор від закладу освіти – працівник закладу освіти, який організовує дуальну форму здобуття освіти (призначається керівником закладу освіти);

координатор від роботодавця – призначений роботодавцем працівник, який забезпечує 1) відповідну взаємодію між роботодавцем і закладом освіти, 2) виконання роботодавцем взятих зобов'язань, 3) організаційний супровід навчання за дуальною формою здобуття освіти;

куратор – педагогічний працівник закладу освіти, який супроводжує виконання здобувачем освіти індивідуального навчального плану і програми практичного навчання на робочому місці за дуальною формою здобуття освіти та призначається директором Коледжу;

наставник – призначений роботодавцем працівник, який допомагає реалізовувати індивідуальний навчальний план здобувача освіти (на робочому) місці відповідно до програми практичного навчання на робочому місці.

2 СИСТЕМА ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ РЕАЛІЗАЦІЮ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ

2.1 Реалізація освітньо-професійних програм за дуальною формою в Коледжі здійснюється шляхом організації спільної діяльності, що закріплюється в таких договорах:

- договір між Коледжем і підприємством про співпрацю в реалізації освітніх програм за дуальною формою (далі – двосторонній договір);

- трудовий договір між здобувачем освіти і підприємством на весь період навчання чи на періоди навчання на робочому місці.

2.2 Двосторонній договір передбачає, зокрема:

- порядок відбору (набору) осіб для здобуття освіти за дуальною формою;

- перелік робочих місць, які підприємство може надати здобувачам освіти;

- порядок працевлаштування здобувача освіти під час навчання на робочому місці;

- обсяг та очікувані результати навчання здобувача освіти на робочому місці;

- погоджений навчальний план за дуальною формою та графік чергування періодів теоретичного і практичного навчання, який відповідає потребам і можливостям роботодавця та цілям підготовки;

- зобов'язання Коледжу та роботодавця в частині виконання здобувачем освіти індивідуального навчального плану на робочому місці;

- порядок оцінювання результатів навчання, здобутих на робочому місці;
- підготовку персоналу підприємства до наставництва.

2.3 Трудовий договір укладається в межах періоду реалізації освітньо-професійної програми згідно із законодавством. Підприємство може пропонувати особам, які здобувають освіту за дуальною формою, продовження (переукладання) трудового договору після завершення здобуття освіти.

2.4 Між Коледжем, підприємством і здобувачем додатково може укладатися договір про здобуття фахової передвищої освіти за дуальною формою (далі – тристоронній договір).

Тристоронній договір про здобуття фахової передвищої освіти за дуальною формою, що може додатково укладатися за бажанням сторін, забезпечує реалізацію індивідуального навчального плану конкретного здобувача освіти. Предметом тристороннього договору є взаємні права і зобов'язання Коледжу, підприємства та здобувача освіти, що виникають у процесі досягнення запланованих результатів навчання, частина яких формується під час виконання здобувачем освіти трудових обов'язків, тісно з ними пов'язана і обумовлена ними. При цьому Коледж і підприємство співпрацюють у наданні освітньої послуги, а сумлінне виконання своїх зобов'язань здобувачем освіти є необхідним для досягнення результату.

2.5 Роботодавець може взяти на себе фінансові зобов'язання щодо оплати освітньої послуги для здобувача освіти, якому він надає робоче місце для здобуття освіти за дуальною формою, уклавши відповідний договір (контракт) із Коледжем за встановленою формою.

3. ПЛАНУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

3.1 Коледж є надавачем освітньої послуги і повному обсязі відповідає за реалізацію освітньо-професійної програми за дуальною формою та якість надання освітніх послуг. Роботодавець є відповідальним за організацію навчання на робочому місці (робочих місцях) відповідно до договору між Коледжем і роботодавцем та, в разі укладання договору, між закладом освіти, роботодавцем і здобувачем освіти.

3.2 Освітня діяльність за дуальною формою здобуття освіти здійснюється в межах ліцензійного обсягу Коледжу на провадження освітньої діяльності: на рівні фахової передвищої освіти за відповідною спеціальністю.

3.3 Для реалізації освітньо-професійної програми за дуальною формою Коледжем розробляється:

- окремий навчальний план, що охоплює весь період реалізації освітньо-професійної програми і має відповідати вимогам щодо забезпечення належної тривалості практичного навчання, передбаченим для дуальної форми здобуття освіти;
- графік освітнього процесу, що передбачає чергування періодів навчання в Коледжі та на робочому місці;
- відповідне методичне забезпечення освітніх компонентів.

3.4 Особливості організації навчання за дуальною формою відображаються

1) у навчальному плані:

як зміна розподілу загального обсягу кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) за формами організації освітнього процесу (співвідношення аудиторного та позааудиторного навчального

навантаження);

шляхом введення освітніх компонентів (дисциплін, практик, курсових робіт/проектів тощо), пов'язаних з особливостями діяльності роботодавця і виконанням трудових обов'язків на робочому місці, або додаткової практичної підготовки до частини навчального плану, що формується за вибором здобувача;

2) програмах освітніх компонентів як посилення практичної спрямованості змісту, збільшення обсягу практичних і лабораторних занять, що можуть проводитися викладачами Коледжу на робочому місці в роботодавця, частини завдань практичного характеру, що виконуються самостійно, тощо.

3.5 Час практичного навчання на робочих місцях обліковується в кредитах ЄКТС і має становити від 25 до 60 % від їх загального обсягу, передбаченого навчальним планом, що складається за дуальною формою здобуття фахової передвищої освіти. Таке співвідношення може застосовуватися для навчальних планів, що розробляються для реалізації освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти. Цей час може включати освітні компоненти або їх складові, що реалізуються за такими формами організації освітнього процесу:

практична підготовка;

самостійна робота;

навчальні заняття за умови їх проведення викладачами Коледжу на робочому місці в роботодавця.

3.6 Здобуття освіти за дуальною формою в Коледжі організовується для спеціально сформованих груп або окремих здобувачів освіти. За наявності розгалужених мереж підприємств-партнерів узгоджуються графіки освітнього процесу таким чином, щоб забезпечити формування груп здобувачів освіти, які навчаються за дуальною формою.

3.7 Поділ загального часу навчання на періоди навчання, що відбуваються у Коледжі та на робочому місці, здійснюється відповідно до двостороннього договору та може передбачати:

- кілька годин упродовж дня навчання відбувається в Коледжі, решта – на робочому місці в роботодавця (*модель поділеного дня*);

- кілька днів упродовж тижня навчання відбувається в Коледжі, решта днів тижня – на робочому місці (*модель поділеного тижня*);

- чергування періодів навчання в Коледжі та на підприємстві, коли один період передбачає один чи декілька тижнів, місяців, семестр (*блочна модель*);

- поєднання моделей.

3.8 На основі навчального плану для дуальної форми складається індивідуальний навчальний план здобувача фахової передвищої освіти.

3.9 Контроль за виконанням індивідуального навчального плану та оцінювання результатів навчання осіб, які здобувають освіту за дуальною формою, здійснюють Коледж спільно із роботодавцем відповідно до Положення про організацію освітнього процесу Дніпровського фахового коледжу енергетичних та інформаційних технологій та вимог освітньо-професійної програми.

3.10 Атестація осіб, які здобувають освіту за дуальною формою, здійснюється відповідно до вимог освітньо-професійної програми. Двостороннім договором може бути передбачене введення до складу екзаменаційної комісії, що проводить атестацію здобувачів фахової передвищої освіти, представників підприємства.

3.11 Інформація про здобуття освіти за дуальною формою у разі завершення

навчання за цією формою зазначається у додатку до диплома європейського зразка.

4 ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗА ДУАЛЬНОЮ ФОРМОЮ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

4.1 За підсумками моніторингу ринку праці Коледж приймає рішення на засіданні педагогічної ради про впровадження дуальної форми здобуття освіти фахового молодшого бакалавра та визначає перелік освітньо-професійних програм, за якими навчання за дуальною формою є доцільним.

4.2 Організація освітнього процесу за дуальною формою здобуття освіти здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Дніпровському фаховому коледжі енергетичних та інформаційних технологій.

4.3 Функції наставника та координатора від роботодавця в реалізації дуальної форми здобуття освіти визначаються у двосторонньому договорі.

4.4 Питання оплати праці та трудових обов'язків працівників Коледжу, призначених кураторами, координаторами від закладу освіти, і працівників підприємств (установ, організацій), які надають робочі місця здобувачам освіти, призначених наставниками, координаторами від роботодавців, вирішуються в порядку, установленому законодавством.

4.5 Ініціювати організацію навчання за дуальною формою можуть роботодавці та здобувачі освіти.

4.6 Стипендіальне забезпечення здобувачів фахової передвищої освіти за дуальною формою здійснюється відповідно до чинного законодавства.

4.7 Питання організації дуальної форми здобуття освіти на робочих місцях для здобувачів, зокрема для осіб з особливими освітніми потребами, вирішуються в порядку, установленому чинним законодавством в галузі освіти, а також трудовим законодавством – Кодексом законів про працю, Законом України “Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні”, Законом України “Про відпустки”, Законом України “Про охорону праці” та іншими актами законодавства України.

4.8 Коледж має право організувати навчання за дуальною формою для груп чи окремих здобувачів освіти з метою забезпечення їх індивідуальної освітньої траєкторії.

4.9 Відносини між Коледжем та роботодавцем з усіх питань організації навчання за дуальною формою регулюють це Положення та угода про співпрацю з дуальної форми здобуття фахової передвищої освіти (додаток А) та інші договори та законодавчі акти.

4.10 Відносини між Коледжем, роботодавцем та здобувачем освіти з усіх питань організації навчання за дуальною формою регулюють це Положення та тристоронній договір (додаток Б) про здобуття освіти за дуальною формою, інші договори та законодавчі акти.

4.11 Інші питання, пов'язані з організацією дуальної форми здобуття освіти, визначає Коледж в частині, що не суперечить вимогам чинного законодавства.

5 ПОРЯДОК ЗАРАХУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА НАВЧАННЯ ЗА ДУАЛЬНОЮ ФОРМОЮ

5.1 Підставами для організації навчання за дуальною формою здобуття освіти

є наявність у здобувача освіти повної загальної середньої освіти; заява здобувача освіти денної форми або, у разі недосягнення повноліття, заява одного з батьків чи інших законних представників; успішне проходження здобувачем освіти процедури відбору, яку роботодавець здійснює разом із Коледжем; підписання тристороннього договору і трудової угоди.

5.2 Після підтвердження наміру роботодавця щодо організації здобуття освіти за дуальною формою для конкретного здобувача освіти Коледж готує тристоронній договір про дуальну форму здобуття освіти і разом із роботодавцем укладає та погоджує індивідуальний навчальний план.

5.3 Укладання тристороннього договору про дуальну форму здобуття освіти передбачає укладання із здобувачем освіти трудового договору.

5.4 Переведення здобувачів освіти на дуальну форму здобуття освіти здійснюється, як правило, до початку навчального семестру або протягом двох тижнів від його початку за наказом директора Коледжу.

5.5 Форма та зміст поточної та підсумкової атестації здобувачів освіти визначає Коледж разом із роботодавцем відповідно до вимог освітньої програми.

5.6 У разі переведення здобувача освіти на навчання за дуальною формою чи передчасного припинення дії договору про дуальну форму здобуття освіти, за здобувачем освіти зберігається джерело фінансування освітньої послуги (бюджет, контракт за власні кошти, контракт за кошти третьої особи).

5.7 У разі переведення здобувача освіти, який навчається за кошти державного бюджету, на навчання за дуальною формою чи передчасного припинення дії договору про дуальну форму здобуття освіти за здобувачем освіти зберігається право на отримання стипендії та інших соціальних гарантій згідно з чинним законодавством.

7 ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ЗА ДУАЛЬНОЮ ФОРМОЮ

7.1 Для Коледжу:

6.1.1 Після прийняття рішення про впровадження дуальної форми здобуття освіти за обраними освітніми програмами Коледж укладає відповідні внутрішні документи, призначає координатора навчання за дуальною формою від Коледжу, може створювати необхідні структурні підрозділи.

6.1.2 Координатор дуального навчання від Коледжу:

- організовує пошук та попередній відбір роботодавців, діяльність яких відповідає профілю відповідних освітніх програм і може забезпечити формування програмних результатів навчання;

- ініціює та реалізує переговорний процес з роботодавцем щодо спільного впровадження дуальної форми здобуття освіти;

- готує та узгоджує двосторонні договори про співпрацю з роботодавцем щодо партнерства з організації здобуття освіти за дуальною формою;

- проводить інформаційну роз'яснювальну роботу серед здобувачів освіти щодо особливостей та переваг здобуття освіти за дуальною формою;

- координує організацію відбору здобувачів освіти, які мають намір, перейти на дуальну форму здобуття освіти та погоджує їх персональний склад з роботодавцем;

- організовує обговорення з роботодавцем змісту відповідних освітніх програм щодо відповідності професійним стандартам та вимогам до компетентностей майбутніх фахівців;

- ініціює і контролює укладання та узгодження програми навчання на

робочих місцях;

- ініціює та контролює укладання індивідуальних робочих навчальних планів;

- готує та погоджує з усіма сторонами договори про дуальну форму здобуття освіти;

- забезпечує неперервну комунікацію між усіма сторонами для усунення можливих недоліків в організації навчання та вирішення поточних проблем, що можуть виникати;

- ініціює та контролює призначення куратора дуального навчання для кожного здобувача освіти за дуальною формою;

- координує роботу кураторів дуального навчання;

- контролює проведення позапланового інструктажу здобувачів освіти з безпеки життєдіяльності в разі переходу на навчання за дуальною формою;

- бере участь в аналізі результатів та якості навчання за дуальною формою здобуття освіти, уносить пропозиції своєму керівництву щодо її поліпшення.

6.1.3 Куратор дуального навчання:

- формує індивідуальні навчальні плани, враховуючи потреби роботодавця;

- забезпечує поточний контроль за виконанням індивідуального навчального плану;

- підтримує постійну комунікацію із здобувачем освіти та представниками роботодавця (зокрема наставником дуального навчання) з метою вчасного вирішення поточних питань та забезпечення виконання освітньої програми в повному обсязі;

- за потреби ініціює внесення змін до індивідуального навчального плану в процесі навчання за дуальною формою здобуття освіти.

6.1.4 Коледж за потреби надає своєчасну методичну допомогу з організації навчання на робочих місцях співробітникам роботодавця, які беруть участь в організації навчання за дуальною формою.

6.1.5 Коледж може звертатися до роботодавця із запитом щодо стажування в його підрозділах педагогічних працівників.

6.1.6 Для контролю якості навчання Коледж має проводити регулярні зустрічі з роботодавцем (не рідше одного разу на рік) та забезпечити зворотній зв'язок із здобувачами освіти за участі куратора про відповідність теоретичної та практичної частин програми навчання на робочих місцях.

6.1.7 Коледж забезпечує можливість проведення спільного оцінювання результатів навчання здобувачів освіти за дуальною формою за участі представників відповідних роботодавців.

7.2 Для роботодавця:

6.2.1 Роботодавець може звертатися до Коледжу з ініціативою щодо впровадження дуальної форми здобуття освіти.

6.2.2 Роботодавець призначає координатора дуального навчання від роботодавця для забезпечення організаційно методичного супроводу навчання за дуальною формою здобуття освіти та ефективної комунікації із Коледжем.

6.2.3 Роботодавець призначає здобувачеві освіти наставника дуального навчання з найбільш досвідчених кваліфікованих працівників.

6.2.4 Роботодавець проводить необхідні інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці для здобувачів освіти на виробництві.

6.2.5 Роботодавець контролює забезпечення здобувачів освіти необхідними предметами та засобами праці.

6.2.6 Роботодавець створює умови для підвищення професійного рівня працівників, які здійснюють навчання здобувачів освіти на робочому місці (наставників).

6.2.7 Роботодавець організовує погодження тристоронніх договорів про дуальну форму здобуття освіти та відповідні індивідуальні навчальні плани.

6.2.8 Координатор дуального навчання від роботодавця:

- відповідає за співпрацю із Коледжем з питань узгодження (створення, перегляду та удосконалення) освітньої програми, за якою навчатимуть за дуальною формою та індивідуальних навчальних планів;

- бере участь у відборі здобувачів освіти, які бажають перейти на дуальну форму здобуття освіти за відповідними освітніми програмами;

- супроводжує реалізацію практичної складової дуальної освіти на робочому місці відповідно до вимог освітньої програми та індивідуального навчального плану;

- забезпечує неперервну комунікацію із Коледжем;

- здійснює контроль за розподілом та своєчасним переміщенням здобувачів освіти в структурних підрозділах роботодавця;

- бере участь в аналізі результатів та якості навчання за дуальною формою здобуття освіти і вносить пропозиції своєму керівництву щодо її поліпшення.

6.2.3 Наставник дуального навчання:

- здійснює керівництво навчанням здобувачів освіти відповідно до програми практичного навчання на робочому місці та індивідуального плану;

- сприяє навчальній адаптації здобувача освіти до робочого місця;

- бере участь в оцінюванні результатів навчання здобувачів освіти за дуальною формою разом з уповноваженими представниками Коледжу;

- може проходити спеціальну методичну підготовку щодо здійснення керівництва навчанням здобувачів освіти на робочих місця, зокрема на базі Коледжу.

6.2.4 Роботодавець може надавати можливість стажування на виробництві педагогічним працівникам Коледжу.

6.2.5 Роботодавець може пропонувати здобувачам освіти за дуальною формою укладання/продовження трудового договору після завершення навчання.

7 ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

7.1 Фінансування навчання за дуальною формою здійснюється за рахунок коштів державного (місцевого) бюджету, коштів юридичних (фізичних) осіб, коштів суб'єктів господарювання та інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

7.2 Питання оплати праці та трудових обов'язків працівників закладів освіти, призначених кураторами, координаторами від Коледжу, і працівників, призначених наставниками, координаторами від роботодавців, вирішуються в порядку, установленому чинним законодавством.

8 ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

8.1 Положення є обов'язковим до виконання всіма учасниками освітнього процесу Коледжу.

8.2 Положення вводиться в дію з моменту затвердження його наказом директора після схвалення Педагогічною радою Коледжу.

8.3 Зміни та доповнення до Положення можуть вноситися заступником директора з навчальної роботи, затверджуються Педагогічною радою та вводяться в дію наказом директора Коледжу, внесення змін до Положення оформлюється шляхом викладення його в новій редакції.

8.4 У такому ж порядку Положення скасовується. З моменту затвердження в установленому порядку нової редакції цього Положення, попереднє втрачає чинність.

8.5 Це Положення не є оригінальним науковим текстом та укладачі не претендують на авторство і першоджерело. Цей текст створено на основі європейських і вітчизняних практик, нормативних документів, методичних розробок окремих закладів фахової передвищої освіти, а також на матеріалах і кейсах Державної служби якості освіти України.